

Spis treści

Wykaz skrótów	XV
Wykaz literatury	XIX
Wstęp	XXIII

Część I. Wprowadzenie do prawa podatkowego

Rozdział I. Pojęcie podatku	3
§ 1. Zagadnienia ekonomiczne opodatkowania	3
I. Uwagi ogólne	3
II. Polityczne i gospodarcze aspekty opodatkowania	4
1. Ekonomiczne granice opodatkowania	4
2. Zasada zdolności świadczenia	7
3. Skutki ekonomiczne opodatkowania	9
§ 2. Cechy prawne podatku	13
I. Uwagi ogólne	13
II. Władztwo podatkowe państwa (innego podmiotu publicznoprawnego)	14
III. Cechy determinujące miejsce prawa podatkowego w systemie prawa	16
Rozdział II. Prawo podatkowe w systemie prawa	17
§ 1. Przedmiot i metoda regulacji w prawie podatkowym	17
I. Uwagi ogólne	17
II. Przedmiot regulacji prawnej w prawie podatkowym	19
III. Administracyjnoprawna metoda regulacji w prawie podatkowym	21
§ 2. Prawo podatkowe a prawo finansowe	22
I. Historyczne związki prawa podatkowego z prawem finansowym	22
II. Współczesne powiązanie prawa podatkowego z prawem finansowym	24
§ 3. Prawo podatkowe a prawo administracyjne	26
I. Związki prawa podatkowego z administracyjnym prawem ustrojowym	26
II. Związki prawa podatkowego z formalnym i materialnym prawem administracyjnym	27
§ 4. Prawo podatkowe a prawo cywilne	28

Rozdział III. System prawa podatkowego i jego struktura	31
§ 1. System podatkowy i zasady jego tworzenia	31
I. Uwagi ogólne	31
II. Czynniki kształtujące system podatkowy	32
III. Fiskalne cele opodatkowania	35
IV. Gospodarcze cele opodatkowania	36
V. Społeczne cele opodatkowania	36
VI. Technicznoprawne oraz proceduralne uwarunkowania tworzenia prawa podatkowego	42
§ 2. Ogólne prawo podatkowe	44
I. Uwagi ogólne	44
II. Zakres regulacji ogólnego prawa podatkowego	45
III. Sposoby uregulowania ogólnego prawa podatkowego	46
§ 3. Szczegółowe prawo podatkowe	48
I. Uwagi ogólne	48
II. Cele oraz podstawowe elementy techniki podatkowej	49
1. Podmiot podatku	51
2. Przedmiot opodatkowania	53
3. Podstawa opodatkowania	53
4. Ulgi i zwolnienia podatkowe	54
5. Stawka podatkowa	54
III. Problematyka podatkowoprawnego stanu faktycznego	55
Rozdział IV. Konstytucyjne podstawy opodatkowania	57
§ 1. Prawne granice opodatkowania	57
§ 2. Konstytucyjne podstawy tworzenia prawa podatkowego	61
I. Uwagi ogólne	61
II. Idea państwa prawnego	64
§ 3. Konstytucyjne podstawy stosowania prawa podatkowego	70
I. Uwagi ogólne	70
II. Podstawowe założenia stosowania prawa podatkowego	72
Rozdział V. Źródła prawa podatkowego	77
§ 1. Pojęcie źródeł prawa	78
I. Uwagi ogólne	78
II. Szeroka i wąska koncepcja systemu źródeł prawa	85
§ 2. Konstytucja i ustawy zwykłe jako źródła prawa podatkowego	86
I. Konstytucja – źródło prawa najwyższej rangi	86
II. Ustawa jako źródło prawa podatkowego	87
§ 3. Podstawowe akty prawne jako źródła prawa podatkowego	92
I. Istota i zakres regulacji	92
II. Rozporządzenia	94
III. Uchwały jednostek samorządu terytorialnego	95
§ 4. Prawo międzynarodowe i prawo unijne jako źródła prawa podatkowego	97

I. Uwagi ogólne	97
II. Problematyka podwójnego opodatkowania – uwagi ogólne	100
III. Umowy o zapobieganiu podwójnemu opodatkowaniu	101
IV. Podwójny charakter umów o zapobieganiu podwójnemu opodatkowaniu	102
V. Prawo unijne jako źródło prawa podatkowego	103
§ 5. Wpływ orzecznictwa na źródła prawa podatkowego	109
I. Uwagi ogólne	109
II. Rola orzecznictwa podatkowego sądów krajowych dla praktyki stosowania prawa	112
III. Związki między tworzeniem a stosowaniem krajowego prawa podatkowego	117
IV. Orzecznictwo podatkowe Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości (obecnie TSUE)	120
§ 6. Wpływ zwyczaju i nauki na źródła prawa podatkowego	122
I. Zwyczaj w prawie podatkowym	122
II. Znaczenie nauki dla źródeł prawa podatkowego	123
Rozdział VI. Wykładnia prawa podatkowego	124
§ 1. Pojęcie wykładni prawa	125
I. Uwagi ogólne	125
II. Teorie statyczne i dynamiczne wykładni prawa	128
III. Cel wykładni prawa	129
§ 2. Założenia wykładni prawa podatkowego	130
I. Rola elementów statycznych i dynamicznych w wykładni prawa podatkowego	130
II. Zasada pewności i sprawiedliwości	132
III. Dyrektywy interpretacyjne	135
§ 3. Wykładnia językowa prawa podatkowego	136
I. Tekst ustawy jako punkt wyjścia wykładni językowej	136
II. Stosowanie wykładni językowej	140
§ 4. Wykładnia systemowa prawa podatkowego	146
I. Pojęcie wykładni systemowej	146
II. Zewnętrzna wykładnia systemowa prawa podatkowego	152
III. Wewnętrzna wykładnia systemowa prawa podatkowego	152
IV. Zakres wykładni systemowej	153
V. Wsteczne działanie prawa podatkowego	155
§ 5. Wykładnia celowościowa prawa podatkowego	157
I. Pojęcie wykładni celowościowej	157
II. Gospodarczy sposób rozpatrywania prawa podatkowego	163
III. Powiązanie różnych rodzajów wykładni	164
§ 6. Wnioskowania prawnicze w procesie wykładni prawa podatkowego	166
I. Analogia w prawie podatkowym	166
II. Wnioskowania <i>a fortiori</i> w wykładni prawa podatkowego	173
III. Reguły kolizyjne w wykładni prawa podatkowego	175

Część II. Ogólne prawo podatkowe

Rozdział I. Założenia systemu ogólnego prawa podatkowego	185
§ 1. Pojęcie ogólnego prawa podatkowego	185
I. Istota i zakres ogólnego prawa podatkowego	185
II. Kodyfikacja ogólnego prawa podatkowego	191
§ 2. Główne kierunki rozwoju ogólnego prawa podatkowego w Polsce ..	195
I. Okres międzywojenny	195
1. Postępowanie podatkowe i zobowiązania podatkowe w latach 1918–1934	195
2. Ogólne prawo podatkowe w Ordynacji podatkowej z 15.3.1934 r.	197
II. Okres powojenny	202
§ 3. Ogólna charakterystyka regulacji prawnej Ordynacji podatkowej z 29.8.1997 r.	205
Rozdział II. Zobowiązania podatkowe	219
§ 1. Charakterystyka ogólna	220
I. Problem rozgraniczenia materialnego prawa podatkowego i procedury podatkowej w ogólnym prawie podatkowym	220
II. Regulacja prawa zobowiązań podatkowych w Ordynacji podatkowej	222
§ 2. Obowiązek i zobowiązanie podatkowe	224
I. Uwagi ogólne	224
II. Stosunek zobowiązaniowy w prawie podatkowym	224
III. Rola obowiązku podatkowego w kształtowaniu stosunku prawnego zobowiązania podatkowego	227
IV. Regulacja prawna obowiązku i zobowiązania podatkowego ..	231
§ 3. Podmioty stosunków zobowiązaniowych w prawie podatkowym ..	231
I. Uwagi ogólne	231
II. Organ podatkowy jako podmiot zobowiązań podatkowych	233
III. Podatnik jako podmiot zobowiązań podatkowych	235
IV. Inne podmioty zobowiązań podatkowych	237
§ 4. Powstawanie zobowiązań podatkowych	240
I. Metody przekształcania obowiązku podatkowego w zobowiązanie podatkowe	240
II. Przedawnienie prawa do wymiaru podatkowego	242
§ 5. Wygasanie zobowiązań podatkowych	243
I. Uwagi ogólne	243
II. Wykonywanie zobowiązań podatkowych poprzez zapłatę	246
1. Formy i terminy zapłaty podatku	246
2. Skutki nieterminowej zapłaty podatku	248
3. Potrącenie jako szczególny sposób zapłaty podatku	251
4. Nadpłata podatku	253
III. Wygasanie zobowiązań podatkowych przez przeniesienie własności rzeczy lub praw majątkowych	257

IV. Wygasanie zobowiązań podatkowych przez przedawnienie	259
V. Wygasanie zobowiązań podatkowych przez umorzenie	261
§ 6. Zabezpieczenie wykonania zobowiązań podatkowych	265
§ 7. Odpowiedzialność za zobowiązania podatkowe	277
I. Uwagi ogólne	277
II. Założenia odpowiedzialności za zobowiązania podatkowe	278
III. Odpowiedzialność podatnika, płatnika i inkasenta za zobowiązania podatkowe	282
1. Odpowiedzialność podatnika	282
2. Odpowiedzialność płatnika i inkasenta	283
IV. Odpowiedzialność następcy prawnego za zobowiązania podatkowe	284
V. Odpowiedzialność osób trzecich za zobowiązania podatkowe . .	288
1. Ogólne zasady odpowiedzialności osób trzecich	288
2. Odpowiedzialność poszczególnych kategorii osób trzecich .	293
Rozdział III. Postępowanie podatkowe	298
§ 1. Charakterystyka ogólna	299
I. Podstawowe cele postępowania podatkowego	299
II. Technika postępowania podatkowego	301
III. Postępowanie podatkowe jako szczególne postępowanie administracyjne	307
IV. Regulacja prawna postępowania podatkowego	310
§ 2. Ewidencja podatników oraz gromadzenie i wykorzystywanie informacji podatkowej	313
I. Uwagi ogólne	313
II. Ewidencja podatników	315
III. Gromadzenie i wykorzystywanie informacji podatkowej	316
IV. Tajemnica skarbowa	321
§ 3. Dowody w postępowaniu podatkowym	324
I. Szczególna rola dowodów w realizacji prawa podatkowego . . .	324
II. Zeznania i deklaracje podatkowe	327
III. Księgi jako dowód w postępowaniu podatkowym	332
§ 4. Rola kontroli podatkowej w postępowaniu podatkowym	339
Część III. Szczegółowe prawo podatkowe	
Rozdział I. Założenia systemu szczegółowego prawa podatkowego	349
§ 1. Pojęcie szczegółowego prawa podatkowego	350
I. Racjonalny a historyczny system podatkowy	350
II. Struktura systemu podatkowego	354
III. Systematyka podatków	355
1. Uwagi ogólne	355
2. Podatki pośrednie i bezpośrednie	356
3. Podatki osobowe i rzeczowe	358
4. Podatki przychodowe, obrotowe, dochodowe i majątkowe . .	358

5. Inne podziały podatków	360
6. Struktura współczesnych systemów podatkowych	362
§ 2. Rozwój polskiego systemu prawa podatkowego	363
I. Kształtowanie się systemu podatkowego w okresie międzywojennym	363
II. Struktura systemu podatkowego w okresie międzywojennym ..	365
III. Zmiany systemu podatkowego w latach 1944–1951	366
IV. Aktualna struktura polskiego systemu podatkowego	367
Rozdział II. Podatki dochodowe	369
§ 1. Historia	370
I. Kształtowanie się konstrukcji podatku dochodowego	370
II. Typy podatku dochodowego	371
III. Podstawowe cechy podatku dochodowego	372
§ 2. Główne kierunki rozwoju polskiego podatku dochodowego	373
I. Okres międzywojenny	373
II. Okres powojenny	374
1. Podatek dochodowy	374
2. Podatek od wynagrodzeń	376
3. Podatek wyrównawczy	377
4. Opodatkowanie dochodów państwowych i spółdzielczych podmiotów gospodarczych	378
5. Kierunki reformy podatku dochodowego	379
§ 3. Ogólna charakterystyka	381
I. Podatek dochodowy od osób fizycznych a podatek dochodowy od osób prawnych	381
II. Miejsce podatku dochodowego we współczesnych systemach podatkowych	383
§ 4. Podmioty podatku dochodowego	384
I. Uwagi ogólne	384
II. Podmioty podatku dochodowego od osób fizycznych	385
III. Podmioty podatku dochodowego od osób prawnych	390
IV. Ograniczony i nieograniczony obowiązek podatkowy	394
§ 5. Przedmiot podatku dochodowego	398
I. Uwagi ogólne	398
II. Zakres przedmiotowy podatku dochodowego od osób fizycznych	400
1. Uwagi ogólne	400
2. Źródła przychodów	403
3. Zwolnienia przedmiotowe	407
4. Koszty uzyskania przychodu	410
5. Dochody o charakterze szczególnym	415
III. Zakres przedmiotowy podatku dochodowego od osób prawnych	418
1. Dochód jako przedmiot opodatkowania	418
2. Przychody	427

3. Zwolnienia przedmiotowe	430
4. Koszty uzyskania przychodu	433
§ 6. Podstawa opodatkowania w podatku dochodowym	455
I. Uwagi ogólne	455
II. Powiązania przedmiotu podatku i podstawy opodatkowania w konstrukcjach prawnych podatku dochodowego od osób fizycznych i od osób prawnych	457
III. Odliczenia od podstawy opodatkowania i od podatku w podatku dochodowym od osób fizycznych	459
IV. Odliczenia od podstawy opodatkowania w podatku dochodowym od osób prawnych	461
§ 7. Stawki w podatku dochodowym	462
I. Uwagi ogólne	462
II. Stawki podatkowe w podatku dochodowym od osób fizycznych	464
1. Konstrukcja prawna taryfy podatkowej	464
2. Progresywna taryfa podatkowa a procesy inflacyjne	465
3. Ryczałt podatkowy jako element prawa materialnego i postępowania podatkowego	466
4. Konstrukcja prawna ryczałtu podatkowego unormowanego w ustawie z 20.11.1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiągniętych przez osoby fizyczne oraz w ustawie z 14.8.2008 r. o podatku tonażowym	468
III. Stawki podatkowe w podatku dochodowym od osób prawnych	470
§ 8. Obliczanie i pobór podatku dochodowego	472
I. Uwagi ogólne	472
II. Obliczanie należności podatkowych przez płatników w podatku dochodowym od osób fizycznych	473
III. Obliczanie należności podatkowych przez płatników w podatku dochodowym od osób prawnych	476
IV. Samoobliczanie podatkowe w podatku dochodowym od osób fizycznych	476
V. Samoobliczanie podatkowe w podatku dochodowym od osób prawnych	479
§ 9. Specjalny podatek węglowodorowy	481
Rozdział III. Podatki obrotowe	485
§ 1. Historia	486
I. Kształtowanie się konstrukcji podatków obrotowych	486
II. Podstawowe kierunki rozwoju podatków obrotowych w Polsce	487
1. Okres międzywojenny	487
2. Okres powojenny	489
§ 2. Ogólna charakterystyka	491
I. Uwagi ogólne	491
II. Rodzaje podatków obrotowych	492
III. Formy ogólnego podatku obrotowego	494

IV. Akcyzy, monopole i inne podatki obrotowe	500
V. Harmonizacja podatków pośrednich w Unii Europejskiej	501
§ 3. Podatek od towarów i usług	506
I. Podstawowe założenia	506
II. Podmioty podatku	509
III. Przedmiot podatku	513
IV. Podstawa opodatkowania	522
V. Stawki podatkowe	525
VI. Obowiązek i zobowiązanie podatkowe	530
VII. Technika obliczania i poboru podatku	535
§ 4. Podatek akcyzowy	544
I. Podstawowe założenia	544
II. Zakres podmiotowy i przedmiotowy	550
III. Obowiązek i zobowiązanie podatkowe	554
IV. Podstawa opodatkowania i stawki podatkowe	560
§ 5. Podatek od gier	561
§ 6. Podatek od czynności cywilnoprawnych	563
I. Uwagi ogólne	563
II. Zakres podmiotowy i przedmiotowy	564
III. Podstawa opodatkowania i stawka podatkowa	567
IV. Obowiązek i zobowiązanie podatkowe oraz ustalanie i pobór należności podatkowych	569
Rozdział IV. Podatki przychodowe i majątkowe	572
§ 1. Historia	573
§ 2. Podstawowe kierunki rozwoju polskich podatków przychodowych i majątkowych	574
I. Okres międzywojenny	574
II. Okres powojenny	576
§ 3. Ogólna charakterystyka	580
§ 4. Podatek rolny	584
I. Podstawowe założenia	584
II. Podmioty podatku	585
III. Przedmiot podatku	587
IV. Podstawa opodatkowania	589
V. Stawka podatkowa	592
VI. Ustalanie i pobór należności podatkowych	593
§ 5. Podatek leśny	594
I. Uwagi ogólne	594
II. Podmiot i przedmiot podatku	595
III. Podstawa opodatkowania i stawka podatkowa	596
IV. Ustalanie i pobór należności podatkowych	597
§ 6. Podatek od nieruchomości	598
I. Uwagi ogólne	598
II. Podmiot i przedmiot podatku	599
III. Podstawa opodatkowania i stawka podatkowa	603

IV. Ustalenie i pobór należności podatkowych	606
§ 7. Podatek od środków transportowych	607
§ 8. Opłata targowa	610
§ 9. Opłata od posiadania psów, opłata reklamowa, opłata miejscowa i opłata uzdrowskowa	613
I. Uwagi ogólne	613
II. Opłata reklamowa	614
III. Opłata od posiadania psów	614
IV. Opłata miejscowa i opłata uzdrowskowa	615
§ 10. Podatek od spadków i darowizn	616
I. Uwagi ogólne	616
II. Podmiot i przedmiot podatku	618
III. Podstawa opodatkowania i stawka podatkowa	622
IV. Powstanie obowiązku podatkowego oraz ustalenie i pobór należności podatkowych	625
§ 11. Podatek od wydobycia kopalin	628
§ 12. Podatek od niektórych instytucji finansowych	630
§ 13. Podatek od sprzedaży detalicznej	632
Indeks rzeczowy	635